

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Kulturdepartementet
Lars Brustad
Postboks 8030 Dep
0300

Vår ref.
11/1355-2-MOV

Deres ref.
2006/06698 ME/ME2
LAB:elt

Dato:
06.12.2011

HØRING - NOU 2011:12 YTRINGSFRIHET OG ANSVAR I EN NY MEDIEHVERDAG

Vi viser til høringsbrev om NOU 2011:12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag, samt informasjon på departementets nettside om utsatt høringsfrist til 1.januar 2012.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (heretter ombudet) har som mandat å arbeide for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, religion mv, alder, seksuell orientering og nedsatt funksjonsevne og håndhever diskrimineringslovgivningen på disse områdene. Videre har ombudet også tilsynsansvar i forhold til at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelsene Norge har etter FNs rasediskrimineringskonvensjon og FNs kvinnekonvensjon.

Ombudet er engasjert i spørsmålet om vern mot diskriminerende ytringer, herunder hatefulle og rasistiske ytringer på nett.

Vi følger utvalget langt på vei i vurderingen og drøfting av spørsmålet knyttet til ytringsfrihet og redaksjonell frihet samt hensynet til effektiv håndheving. Det er imidlertid noen forhold vi ønsker å kommentere spesifikt.

Brukerskapt innhold og medias ansvar?

Det er særlig ansvaret for brukerskapt innhold (inkludert nettdebatter) og medias ansvar som er viktig for ombudet å kommentere. Dette gjelder innhold i redigerte medier, i medier uten en sentral redaktørfunksjon og innhold som er ytret anonymt.

Ombudet støtter forslag som bidrar til å beskytte enkeltpersoner som rammes av trakasserende og krenkende ytringer, men synes utvalget i for liten grad diskuterer mediernes ansvar for å unngå stigmatisering og krenkelser av enkeltpersoner og grupper, eksempelvis samer, muslimer, funksjonshemmede og Rom. Ombudet er av den forståelse at det også er viktig å jobbe forebyggende og aktivt for å påvirke debattklima slik at krenkelser i utgangspunktet ikke skjer.

Definisjonsmakt

Ombudet deler utvalgets oppfatning av at den norske selvjustisordningen i form av at media har egne organer er effektivt. Dette som følge av at de er anerkjent og følges opp av media selv. At dette systemet har tillit og derav effekt er svært viktig. Samtidig stiller ombudet spørsmål ved om media selv alltid klarer å vurdere seg selv. Ombudet spør også hvordan en på en effektiv måte kan sikre at slike organers avgjørelser også får full legitimitet i allmennheten.

Ombudet ser særlig to forhold hvor media er sårbare for ikke å se egne feil:

1. medierepresentanters skylapper for egne holdninger og stereotype forestillinger om individer og grupper
2. når medierepresentanter representerer majoritetens forståelse og ikke anerkjenner at en minoritet også skal ha definisjonsmakt over stereotype forestillinger om seg selv

Ombudet har fått henvendelser fra enkeltpersoner og grupprepresentanter for minoritetsgrupper som opplever at de ikke når frem med sin kritikk av medias stereotype fremstilling av dem. Dette er eksempelvis saker knyttet til samer og saker hvor funksjonshemmede er omtalt. Vi blir fortalt at de blir latterliggjort og ikke tatt seriøst når de fremmer sine synspunkter. Det er bekymringsfullt at media ikke fanger opp dette og ivaretar deres mulighet til innflytelse og definisjonsmakt. Dette kan ikke være i medias interesse dersom også allmennheten skal anerkjenne medias selvjustis.

Et medieombud?

Utvalget går ikke inn for å opprette et eget medieombud. Dette støtter ombudet.

Ombudet støtter også utvalget i at klagefristen for å fremme saker til pressens selvdømmesystem bør oppheves.

Videre er det viktig som utvalget påpeker å sikre at regelverket er tilpasset en ny tid hvor uttalelser må knyttes til nettvversjoner av saker som er felt slik at det fremgår tydelig både på nett og papir.

Utvalget diskuterer også hvordan representanter fra allmennheten bør velges til PFU. Denne diskusjonen finner ombudet interessant. Særlig med tanke på tilbakemeldinger som ombudet har fått fra minoritetsgrupper som opplever at de ikke når frem.

Det er etter ombudets mening viktig at PFU vurderer om det er behov for at en av representantene fra allmennheten nettopp representerer slike minoritetsperspektiver. Ombudet mener dette kan bidra til et bredere perspektiv som kan styrke PFUs vurdering av stereotypier og fordommer.

Ombudet håper at PFU selv ser behovet for dette og at det ikke er nødvendig å regulere dette. Skulle dette ikke skje, bør departementet vurdere hvordan minoriteters definisjonsmakt skal kunne styrkes.

Ikke-rettslige veilednings- og tjenestetilbud

Utvalget foreslår å styrke og videreutvikle det ikke-rettslige veilednings- og tjenestetilbudet. De viser til www.slettmeg.no. Ombudet er enige i at slike tilbud må finnes og at dette finansieres av det offentlige.

Videre foreslår utvalget en endring i personopplysningsloven § 7. Forslaget går på å oppheve unntaket for ytringer som har et ”opinionsdannende formål”. Ombudet er enige i at dette vil gi Datatilsynet en mer sentral rolle i å regulere overtramp på nettet. Dette er forslag som ombudet støtter.

Stereotype forestillinger og fordommer

Det er nødvendig å arbeide systematisk og langsiktig for å hindre diskriminering som følge av stereotype forestillinger og fordommer. Det er derfor svært viktig at media og departementet er bevisst sitt ansvar i forhold til å sikre at dette ikke skjer.

Utvalget har lagt seg på en linje hvor en ønsker selvjustis og går bort fra å foreslå juridisk regulering. De argumenterer godt for dette. Ombudet understreker at media må vise sitt ansvar også når det kommer til stereotype forestillinger og fordommer.

Det er derfor i ombudets interesse at det vurderes andre ikke rettslige tiltak overfor media. Dette kan for eksempel innebære å styrke utdanningen av journalister og medieaktører. Det er viktig å øke kunnskapen om hvordan de kan forhindre at de viderefremidler eller skaper stereotype forestillinger og fordommer om sårbare grupper.

PFU bør i tillegg til å vurdere representasjon av minoritetsrepresentanter også vurdere å spesifisere og tydeliggjøre hva det innebærer og aktivt jobbe mot stereotypier. Et forslag kan være å tilføye et punkt til vær varsom plakaten som presiserer nettopp dette. Et forslag til formulering kan være:

”Vær varsom med å fremstille personer og saksforhold slik at det bygger opp under stereotypiske oppfatninger som er uriktige, unøyaktige eller irrelevante i sammenhengen.”

Med vennlig hilsen

Grete Berget
fung. avdelingsleder

Marte Oppedal Vale
rådgiver